

STALISKA IN PRIPOROČILA KOORDINACIJSKEGA ODBORA ZA
NACRTOVANJE DRUŽINE PRI RK SZDL V ZVEZI S POJAVI
NASILJA NAD OTROKI

1. Izhajajoč iz načela o družbeni skrbi za otroka je nujno, da v Sloveniji organiziramo tudi dejavnost za ustrezno preventivo in pomoč v zvezi s pojavi nasilja nad otroki.

2. Doseči je treba, da bo ta dejavnost

- permanentna, ne pa kampanjska
- celovita, ne pa omejena na posamezna specialna področja
- medsebojno povezana in usklajena, ne pa razdrobljena po posameznih sektorjih.

3. To vključuje naloge na več ravneh - od osveščanja najširše populacije, strokovnega usposabljanja delavcev ustreznih strok, dopolnjevanja relevantne pravne regulative, razvoja znanstvenih in strokovnih spoznanj in njih prenosa v prakso, do ustrezne organizacije dela v odgovornih institucijah in med njimi.

4. Informiranje najširše populacije in strokovne javnosti. Naloge:

- zagotoviti ustrezno prisotnost teme v splošnoinformativnem in popularnem tisku, v radijskih in TV oddajah, brez senzacionalizma in kampanj;
- oblikovati ustrezna vizualna sredstva (plakat, zloženka, letaki ipd.), dostopna široki javnosti,
- nameniti več prostora tem vprašanjem v relevant-

nem strokovnem tisku (Zdravstveni vestnik, Medicinski razgledi, in Zdravstveni obzornik za področje medicine in zdravstvene službe, glasilo Socialno delo za domeno socialne službe, revija Varnost za delovno področje organov za notranje zadeve, Pravna praksa in Pravnik za področje prava, revija za kriminalistiko in kriminologijo za področje kriminologije, Vzgoja in izobraževanje in Prosvetni delavec za vzgojnoizobraževalno področje in morda še katero glasilo.

5. Vzgoja in izobraževanje

- vnesti temo v redne vzgojnoizobraževalne programe tistih srednjih, višjih in visokih šol, katerih diplomanti se bodo v poklicnem delu srečevali z vprašanji varovanja koristi otrok;

- v primerno zoženem obsegu vnesti temo tudi v 7. ali 8. razred OS in v celotno usmerjeno izobraževanje (morda v okviru predmeta družbeno moralna vzgoja);

- organizirati dopolnilno strokovno izpopolnjevanje v obliki seminarjev za strokovne delavce, ki prihajajo poklicno v stik s problemom (organizatorji seminarjev za ustrezna področja naj bi bili Univerzitetni zavod za zdravstveno varstvo SRS, Zavod za šolstvo, Inštitut za kriminologijo samostojno ali v medsebojnem sodelovanju ter po potrebi skupaj s Svetovalnim centrom za otroke, mladostnike in starše. Poleg zdravstvenih delavcev, delavcev v centrih za socialno delo, v pravosodju, v organih za notranje zadeve, vrtcih, šolah, bi bilo smotrno organizirati tudi seminar za novinarje, morda v povezavi s širšo problematiko naraščajočega nasilja v družbi nasploh);

- uvesti ta vidik v obvezno predzakonsko svetovanje;

- opozarjati na to vprašanje tudi pri delu s starši (predavanja, roditeljski sestanki v VVO in šolah).

6. Ustrezna razlaga in uporaba pravnih predpisov, po potrebi dopolnjevanje in spreminjanje zakonodaje.

Gre predvsem za kazensko pravno področje, za družinskopravno področje, za področje delovnega in socialnega prava, za procesno področje ipd.

Določbe zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, ki se tičejo razmerja med starši in otroki, zlasti tiste o družbenih posegih (ukrepih) v izvrševanje roditeljske pra-

vice, je treba razlagati predvsem v interesu otrok. Meje avtonomije roditeljske pravice predstavlja korist otroka, zato velja zlasti:

- široko razlagati splošno določbo ZZZDR o možnosti posegov v izvrševanje roditeljske pravice,

- pogumneje uporabljati ukrep odvzema roditeljske pravice;

- določbo ZZZDR o oddaji otroka v zavod je treba dopolniti s kavitelami zavarovanja otrokovih pravic, saj gre dejansko za posebno vrsto omejitve prostosti otroka in so možne zlorabe;

- posebej je treba razmisliti o možnostih za varstvo koristi otrok v izvenzakonskih skupnostih.

7. Posebne možnosti preventivnega delovanja

- razširiti delovanje telefonske linije "klic v sili" tudi na probleme trpinčenega otroka (kratkoročna naloga);

- ker je "klic v sili" dostopen večinoma le ljudem v urbaniziranih okoljih, je treba usmeriti prizadevanja v to, da bi postopno v krajih z OS ali zdravstvenim domom zagotovili redne obiske strokovnjaka, h kateremu bi se ljudje lahko zatekli po nasvet (cilj daljšega razdobja).

8. Ena začetnih nalog na tem področju je, da opredelimo okolja, ki pomenijo glede trpinčenja otrok posebno tveganje.

9. Opredelitev in spremljanje pojava. Naloge:

- sporazumeti se o enotni in kolikor mogoče precizni definiciji pojava, ki bo v različnih sklužbah in različnih okoljih omogočala usklajeno, medsebojno primerljivo spremljanje pojava (koristno izhodišče bi lahko bila opredelitev trpinčenja otrok v ISCA, Mednarodnem stalnem komiteju o trpinčenju otrok pri Mednarodnem združenju za varstvo otrok v Zenevi; glej dokument Opredelitev trpinčenja otroka, Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše, Ljubljana, januar 1987, mimeo, pripravila dr. Anica Kos-Mikuš);

- sporazumeti se o načelnih vprašanjih spremljanja tega pojava.

10. Vprašanja organizacije dela

- elementarna zahteva je zagotoviti ustrezen pretok informacij o ugotovljenih primerih med posameznimi odgovornimi službami in institucijami;

- zaradi učinkovitejšega delovanja bo nadalje treba precizirati oblike dela, delitev nalog in način povezovanja vseh pristojnih institucij oziroma služb;

- prvi korak pri tem je elementarni model ukrepanja za področje socialne službe; dopolnjevanje tega modela in oblikovanje modelov za druge službe je naloga naslednje delovne faze;

- vlogo ožrednje svetovalne ustanove, ki bi skrbela za koordinacijo in razvoj dela na tem področju (seveda ob sodelovanju in podpori vseh drugih odgovornih institucij) naj prevzame Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše; za to dejavnost je treba zagotoviti ustrezna sredstva;

- poleg dejavnikov, navedenih doslej, velja v mrežo sodelujočih vključiti tudi ustrezne organe državne uprave; sise za relevantna področja družbene dejavnosti; Zvezo prijateljev mladine; organizacijo Rdečega križa, katere široka razpredenost po terenu daje velike možnosti za odkrivanje primerov nasilja nad otroki; Zvezo socialistične mladine; Zvezo pionirjev in končno še ustrezne samoupravne organe v krajevnih skupnostih (hišne svete, socialne komisije itd.);

11. Vloga SZDL na obravnavanem področju je predvsem iniciatorska. V tej vlogi naj koordinacijski odbori za načrtovanje družine, sveti za socialno in zdravstveno politiko, sveti za vzgojo in izobraževanje oziroma ustrezne druge oblike dela pri občinskih in mestnih konferencah SZDL skupaj z odgovornimi ustanovami s svojega območja obravnavajo vprašanja ustreznih praktičnih ukrepov glede na regionalne posebnosti problematike.

12. Podrobnejšo izvedbo nekaterih nalog nakazujeta dokumenta Nekateri predlogi za preprečevanje pojava trpinčnega otroka v SR Sloveniji - osnutek (Ljubljana 1986; mimeo, sestavili Marjan Conč, dr. Anica Kos - Mikuš in dr. Alenka Selih) in Družinskopravni ukrepi za varovanje koristi otrok - teze (Ljubljana 1986; mimeo, pripravil dr. Karel Zupančič), ki sta sestavni del teh stališč in priporočil.

13. Pričujoča stališča in priporočila se pošljejo vsem temeljnim družbenim organom, ustanovam in organizacijam, na katere se nanašajo.

Predsednik KO:
dr. Janez Malačič